

Lilianna Stawarz

Warszawa, dnia 12.05.2015

ul. Białobrzaska 15 m.77

02-370 Warszawa

lilianna.stawarz@gazeta.pl

+48 602182008

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku.

Pismo z dnia 27.04.2015 roku- zlecenie podjęte na podstawie *ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm. W Dz.U. z 2005 r. nr 164, poz.1365)* dotyczy decyzji Rady Wydziału Instrumentalnego o powierzeniu obowiązku recenzenta w przewodzie doktorskim p. Marcina Zdunika.

Podstawowe dane o Kandydacie:

Pan Marcin Zdunik jest znakomitym wiolonczelistą młodego pokolenia mającym na swoim koncie wiele nagród i koncertów w prestiżowych festiwalach muzycznych. Od 2007 roku nieustająco zdobywa nowe trofea, a także dokonuje nagrań zarówno płytowych, jak i radiowych.

Ocena pracy doktorskiej:

Praca doktorska pana Marcina Zdunika *Improwizacja jako środek poszerzenia ekspresji w muzyce* zawiera opis oraz dzieło artystyczne zarejestrowane na nośniku elektronicznym, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Opis dzieła artystycznego

Praca doktorska Pana Marcina Zdunika przedstawia bardzo ciekawe ujęcie tematu improwizacji poprzez wielowymiarowość opisywanej problematyki, wykazanie różnic stylistycznych poszczególnych okresów w historii muzyki oraz w kontekście wykonawstwa tradycyjnego.

Podoba mi się zwrócenie uwagi przez Kandydata na niezwykle ważny problem dotyczący braku nauki improwizacji w systemie kształcenia muzycznego, gdzie, jak sam autor pisze we wstępie *” jej miejsce zajęło jeszcze bardziej skrupulatne przygotowanie wykonawców do precyzyjnego odtworzenia intencji kompozytora. W porównaniu do ludzkiej mowy tradycyjne wykonawstwo można uznać za recytowanie gotowego tekstu, natomiast improwizację za niczym nieskrępowany rodzaj swobodnej wypowiedzi”*.

Po wnikliwej lekturze chciałabym zwrócić uwagę na pewne niedostatki.

Zabrakło mi w pracy przykładów nutowych ilustrujących powszechnie stosowane w XVI wieku dyminucje. Stanowią one podstawę do rozwoju improwizacji tak w muzyce wokalne, jak instrumentalnej. Przedstawienie konkretnych propozycji zdecydowanie ułatwiłoby orientację w omawianej problematyce dla przyszłych badaczy tematu. To samo dotyczy wymienionych na stronie 22 konkretnych ozdorników stosowanych we wczesnej muzyce włoskiej oraz zdobień wypisanych przez samego A. Corellego czy G. Tartiniego.

W rozdziale 1 na stronie 12, Autor wspomina jedynie o schemacie La Folii. na bazie którego wykonawcy często podejmowali improwizacje. Warto przy tej okazji wspomnieć o innych schematach melodycznych, stanowiących podstawę w basie i punkt wyjścia do wprowadzenia wariacji, a co za tym idzie idiomu improwizacyjności. Myślę tu o basie typu Romanesca, Chaconne, Ruggiero, Passamezzo antico i moderno. Jestem przekonana, że Autor pracy zajmując się tematem improwizacji z pewnością zna powyższe schematy, jednak Folia zdecydowanie stała się najbardziej inspirującą i najczęściej przypominaną formą.

Chciałabym także uściślić dwa zagadnienia. Pierwsze- dotyczy kwestii klasyfikacji dzieła scenicznego Orfeo C. Monteverdiego (strona 20). Nazwa opera zastosowana było do późniejszych wielkich dzieł scenicznych tego kompozytora- „Powrotu Ulissesa” oraz „Koronacji Poppei”. Orfeo określany był jako dramma per musica (favola- opowieść, historia) bez rozróżnienia na sceny. We wspomnianych dziełach już ten podział następuje.

Druga uwaga dotyczy sprostowania daty wydania *Le Nuove Musiche* G. Cacciniego (strona 22).Dzieło zostało wydane w lutym 1601 roku, ale biorąc pod uwagę rozpoczęcie roku we Florencji 24 marca, w święto Zwiastowania, należy tę datę odczytać jako luty, ale 1602 roku. Zapis 1601/1602 w tym wypadku wydał mi się nieprecyzyjny.

Kształt i elementy pracy doktorskiej zostały przemyślane i przeanalizowane pod kontem harmonii, artykulacji, dynamiki i retoryki. Pozytywnym wydaje się fakt, że wiolonczelista, o tak szerokim spektrum repertuarowym skupia się mocno na kwestii zagadnień retorycznych wiedząc, że jest to przepustka do świadomego interpretowania nie tylko dzieł baroku, ale , jak wynika z dokumentacji Doktoranta, muzyki od klasycyzmu do dzieł kompozytorów XXI wieku.

Całość opisu jest usystematyzowana, co pozwala na skupienie się na treści poruszanej problematyki.

Praca napisana jest ładnym językiem, a myśli ubrane w logiczną i konsekwentną całość.

Rozprawa doktorska opiera się na bardzo bogatej i wielojęzycznej bibliografii dotyczącej licznej problematyki, co świadczy o szerokich zainteresowaniach Doktoranta.

Chciałabym jednak zaznaczyć, że także dostępne są wydania książek polskich autorów zajmujących się problematyką np. baroku m.in. Zygmunta Szweykowskiego, Barbary Przybyszewskiej- Jarmańskiej, Szymona Paczkowskiego.

Opis dzieła artystycznego

Na dzieło artystyczne składają się z następujące preludia chorałowe BWV: 658, 656a, 721, 617, 734, 659, 665, 645, 662 oraz sześć improwizacji.

Wybrane utwory stanowią ciekawy przekrój techniki improwizacyjnej ukazujący drogę poznawczą w doborze środków kompozytorskich i wyrazowych, w odniesieniu do możliwości technicznych i sonorystycznych wiolonczeli.

Podstawę programu stanowią dzieła jednego kompozytora osadzonego w konkretnej stylistyce. Twórczość Jana Sebastiana Bacha od zawsze była inspiracją dla muzyków mających szerokie horyzonty i pragnących w swój niepowtarzalny sposób podkreślić wpływ, jaki na nich wywiera, dokąd ich prowadzi. Założenia przedstawione w części opisowej pracy doktorskiej zostały znakomicie zilustrowane przez muzyków.

Dla mnie najważniejszym elementem, zarówno w części opisowej, jak i praktycznej, było zrozumienie pochodzenia źródeł i umiejętne ich wykorzystanie w praktyce. W improwizacjach słychać bardzo wyraźnie wpływ francuskich lutnistów wykorzystujących technikę brisé, stosowanie urozmaiconej i wzbogacającej energetykę dzieła technikę dyminucji oraz wokalny charakter linii melodycznej.

Bardzo ważnym, słyszalnym elementem była znakomita korespondencja pomiędzy fortepianem, a wiolonczelą, która szczególnie w swobodnej improwizacji wymagała wzajemnego zrozumienia i dążenia w jednym kierunku. Ciekawie został też dobrany repertuar pod względem dramaturgii i rozplanowania napięć energetycznych.

Bardzo wysoko cenię także techniczną stronę nagrania, która pozwoliła na uwypuklenie pięknego brzmienia wiolonczeli i odpowiedniego balansu między dwoma instrumentami.

Konkluzja:

Praca doktorska pana Marcina Zdunika *Improwizacja jako środek poszerzenia ekspresji w muzyce* porusza ciekawy, nie często podejmowany temat rozwoju improwizacji na przestrzeni wieków. Oczywiście temat można rozpatrywać na bardzo wiele sposobów- stylistycznych, formalnych, idiomatycznych. Przedstawione ujęcie tematu przez Kandydata znakomicie ilustruje złożoność podjętej problematyki, wielopłaszczyznowość i wyzwania, przed którymi staje świadomy wykonawca. Zarówno poziom części opisowej, jak i praktycznej- nagrania jest bardzo wysoki. Praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego w świetle art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Wnioskuje o przyjęcie pracy i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Dr hab. Lilianna Stawarz, prof. UMFC

